



Els elefants blancs no són errors: són una manera de fer política cultural

Published by [Interacció](#) [1] on 28/09/2015 - 13:16 | Last modification: 26/03/2026 - 12:58

Grans equipaments, esdeveniments i projectes icònics han marcat la política cultural de moltes ciutats. Avui, molts d'aquests projectes són difícils de sostenir. La pregunta no és per què van fallar, sinó per què es van impulsar.

Durant dècades, la política cultural urbana va situar les grans infraestructures i esdeveniments al centre de l'acció pública. Museus emblemàtics, ciutats de les arts, fòrums internacionals. Projectes pensats per transformar la imatge de la ciutat, atraure visitants i activar l'economia.

Aquest model no va ser marginal. Va ser dominant.

El concepte d'"elefant blanc" permet descriure què ha passat amb molts d'aquests projectes: infraestructures amb un cost de construcció i manteniment molt elevat que no generen un retorn proporcional en termes socials o culturals.

Els casos de Barcelona i València són especialment significatius. A València, la Ciutat de les Arts i les Ciències es va convertir en l'eix d'un model cultural i urbà basat en grans projectes i projecció internacional. Durant un temps, va generar centralitat i visibilitat. Amb el temps, aquest mateix model va esgotar la seva capacitat i va concentrar recursos en detriment d'altres pràctiques culturals més distribuïdes.

A Barcelona, el Fòrum de les Cultures 2004 va seguir una lògica similar. Va ser un projecte central en la política cultural del moment, amb una forta inversió i ambició simbòlica. El seu impacte cultural va ser limitat, tot i que la ciutat disposava d'un ecosistema cultural més divers que va permetre absorbir-ne millor els efectes. Aquests projectes no són anomalies.

Responen a un model de política cultural que entén la cultura com a instrument de desenvolupament urbà i projecció global. Un model que associa cultura, economia i marca de ciutat, i que ha estat replicat en moltes altres ciutats.

El problema no és només econòmic. Els "elefants blancs" tenen també conseqüències culturals i polítiques. Concentren recursos, desplacen altres polítiques i tendeixen a desconnectar-se de les pràctiques culturals quotidianes. En molts casos, esdevenen més rellevants per a la imatge externa que per a la vida cultural interna. Això genera una tensió que encara és vigent.

D'una banda, la necessitat de projectes visibles, capaços de situar la ciutat en circuits globals. De l'altra, la necessitat de sostenir un teixit cultural divers, proper i continuat en el temps. En l'àmbit municipal, aquesta tensió es concreta en decisions molt recognoscibles.

Invertir en grans equipaments o distribuir recursos en xarxes més petites. Apostar per esdeveniments puntuals o per processos culturals sostinguts. Prioritzar la visibilitat o la sostenibilitat.

El text apunta també una qüestió que sovint queda fora del relat: la manca de planificació i d'avaluació prèvia. Molts d'aquests projectes es van impulsar sense un anàlisi suficient de necessitats, de capacitat de gestió o de retorn social. El resultat ha estat, en molts casos, infrautilització i dificultats de sosteniment a llarg termini. Però potser la qüestió de fons no és només tècnica.

Els elefants blancs no són només projectes que no han funcionat com s'esperava. Són l'expressió d'una manera de pensar la cultura des de la visibilitat, l'impacte i la projecció. Per això, el debat no és només sobre infraestructures.



És sobre quin model de política cultural volem.

Perquè cada vegada que es construeix un gran equipament sense tenir en compte el seu ús, la seva sostenibilitat o la seva relació amb el territori, no s'està cometent un error puntual.

S'està reproduint un model.

Referència

Joaquim Rius-Ulldemolins, Gil-Manuel Hernández i Martí i Francisco Torres (2015): '[Urban Development and Cultural Policy 'White Elephants': Barcelona and València](#) [2], *European Planning Studies*'. DOI: 10.1080/09654313.2015.1075965

Categories: Article

Categories: Articles i anàlisi

Tags: polítiques culturals

Tags: governança cultural

Tags: equipaments culturals

Tags: desenvolupament territorial

Tags: valor públic de la cultura

- [3]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2015/elefants-blancs>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/interaccio>

[2] <https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/e150218.pdf>

[3] <https://interaccio.diba.cat/node/5995>